

Милутин Ж. Павлов
НЕЋУ ДА БУДЕМ ПИСАЦ

Уредник
Зоран Колунџија

Илустрација на корицама
„Повратак у будућност”, аутор Душан Поп Ђурђевић

Милутин Ж. Павлов

НЕЋУ ДА БУДЕМ ПИСАЦ

ПРОМЕТЕЈ

Нови Сад

Белешке

Панџе Блокеја званої Перџла,
шустџера са мајџџорском диџломом

и

Дмиџрија Сџейашина,
саџџије и акробаџџе на саџџиним казаџкама,
кџишки је уџриличџо за уџломерни роман
Серџеј Лавренџијев

Сви њи њесници! Гомила ноћних лојова.
Сви се међусобно њојкрадају, њо је њо.
Надахнуће се њрејлиће са лојовињином.
Серванњес њљачка Ајулеја.
Алцесњ вара Тимона Ањињанина.
Сминњејски њај је у Бондију.
Одакле излази Шексњирова рука?
Из Есхиловој њеја.

Викњор Ињо

Први уломер

РАДИОНИЦА ПРИПОВЕДНИХ ЗАВРЗЛАМА

*Радије ћу бијим сићушни мрав у басни,
међу уклејим мравоједима,
нећо баснојисац на вејромејини,
злом зајрване ташинине.*

Недеља. Јануарско подне. Злати се сунчано клатно небеског сата. Узаврела белина као у цветалом вишњику кад јој време није.

Панта Блокеј звани Пертла шета усукане дркове, некако шпицаст, сенком наликује на штап украшен шеширом. И шетач, украј његовог шешира, омањи растом, поширок у раменима, зачешљан финим раздељком, носато заковрнут, изнад црне лептир машине и комотног тегет сакоа, Викентије Туткаловић, са обавезним наливпером у цепићу, тик уз ревер. Жарно расправљају о књигама и писању. Застају и гестикулирају, као да им недостају праве речи у изговореним гласовима. Мислиш, виђено из жабље, а кадикад узлетеле птичје перспективе, сад ће испарити у облаке, и тако одлепљени од земљине теже ће се претворити у прозирну ваздушну масу за у ветар на Дунаву.

Причају важне варошке протуве да је Пантин прадеда, по матери, Тута Станивук први, у биртији *Код њри врайца*, не зна се баш у длаку, којој је селендри биртија припадала, отпевао:

Чујеш, чујеш, чујеш, секо, оџрави се лејо.
 'Оћу, 'оћу, 'оћу, браца, ал' немам новаца,
 'Оћу, 'оћу, 'оћу, драле, куйи ми сандале.
 Да и-, да и-, да идемо да се сликујемо,
 И на, и на, и на слике да се рукујемо.
 Знаш ли, знаш ли, знаш ли, мала, шџа си обећала,
 Обе-, обе-, обећала, ља ми ниси дала,
 Обе-, обе-, обећала срце из недара.
 Чујеш, чујеш, чујеш, мала, није била шала,
 Чујеш, чујеш, чујеш, мала, досџа си варала.
 Синоћ, синоћ, синоћ мала с великим сџајала,
 Па се, ља се, ља се мала великом дојала.

– И ти, Панто, мени уцело, ево, већ не знам по који пут, отпеваваш ту припиту песму твог прадеде Туте. То ти дође, на прилику, као да си јуче пао с тавана наглавачке. Још да ми поменеш твог делиричног писца Џека Лондона, па да се начисто стровалим у алкохолни мутљаг, из чијег провиђења је испао *Марџин Игн* – притегне Викентије кажипрстом и палцем десне руке лептир машину.

– Он је, да теби Панта каже, са својих педесет књи-гословних корица у насловима, чиста *Гвоздена љеџа* спрам којечега натруњеног твојим потписом... Знаш ли ти, мој Туткаловићу, колико ја, својеручно, имам расписаних свешчурина у трокрилном креденцу летње кујне...?! Није ми ни на крај памети да то швракање и црно на бело доштампавам. Не пада ми на памети да друкам мајстора у чијој сам шустерској радњи скројио прву женску сандалу. Три пара мојих сандала вреде више од те твоје умољчане сонетне певаније са празноглаво епилогним глупостима приповедно шућморастих рапсодија. Нисам ти то некада скресао оком у обрву, али мој ручни шустерај има реноме; важи као летећи ђон за сваку прилику.

– Охохо, још ћемо се и унижавати шустерски протоколарно?! – издигне леву обрву Викентије Туткаловић. – Ко си ти да као сандалција пресуђујеш?!

– Кад ја ђонирам ципелу ни не осетиш лакоћу с којом штрапацираш. И ти си нашао мени да кажеш, баш мени, да ја траћим време у ишчитавању Џека Лондона. Натрћим ти кога да ти не кажем на коме, а све у роду, редоследно.

– Још ћемо се и простаклуком модирати?! – шмркне Викентије.

– Полако, кажеш ми, како ни пет пара не дајеш за реченице које је потписно разгласила по белом свету та књижевна пијандура. Па више је флаша вискија искапио Хемингвеј за шанковима кафанске Хаване него што си ти књига рашчитао. Слушај, ти троструко трезан, са тим твојим карираним качкетом, у укрштаним шакама, на дупету, уз све килограме написаних књига, које ни на бувљаку не купују за олаку потпалу, ниси записао ни једну једину паметну реченицу спрам тог пијаног пера. Ниси ни за нокат *Марџина Игна*. Луфтханза, ниси ни морчије јаје од човека, а камоли гушчије перо за писца који дично ландара словима по белини хартије. У твојим стиховима нема ни ветра, нити заветрине, немаш ти мишљење, а певање ти оскудније од лимунaде. Сав си немушт као женска мрежаста чарапа, празни летач под облацима... Стотине твојих строфа није кадро застати пред једном једином реченицом Џека Лондона илити Волта Витмена. Уредно критички те усложио Ђорђе Чаславић, како се у твојем песничком језику сажимају *материјални трајови светиа (јосведочују ја чулне јерцейције), али то није довољно за јесму*. Лепо и отмено човек блицира да твоја глава *јоезију мисли изван јесме*. И да нисам буквалиста као што јесам, све ми јасно бива са шустерске стране, искрено речено.

– И шта сад, хоћеш казати да сам ја стихотворац залугалих празнина?!

– Ја сам шустер и не бих своју умну ципелу да упертлавам твојим стиховима. Како рече онај касир Народне банке, ти си шодер песник, безвредан, и за течајне полазнике вечерње школе, офуцани чегртач, пракљача. Е, баш зарад и таквих пискарала, нећу да будем писац, а ти буди, чик, ако умеш, пенцета на плиткој ципели... Дубоку десну нећу ни помињати.

– Панто, немој тако, ти и ја смо из истофелне вароши, нећемо сад барок и рококо; филозофираш из шустерске позиције. Ти као да не знаш како су ми за роман *Зини да ти кажем* доделили престижну награду *Јавној њредузећа зејтин* из Врбоклине. Како ти не иде у ту твоју главурду шустерске памети, да сам ја највише дојављивани писац са потернице одбеглих књишких наслова и истодобних потписника на брошираним корицама, тврди повез намерно прескачем, пред тобом као увиђавни књишки мољац.

– Хоћеш казати да те није мимоишла ни награда *Злајна којрива* за превазиђени стил трагикомичног романа преминуле године, а ни она женска апанажа за мушко посрнуће потписане књиге (скраћено *ЖАМППК*)?!

– Откуд знам који ће ме критичарски снајперисти нишанити плотунски и који ће ме, у тој хитњи, наградни ћорак погодити?! Данас су нишанције, међусобно, трговачки распоређене, ни не сањаш каквих све има бусија у међусобним дошаптавањима *како ће ко и ко ће њре коме?!* Имамо толико награда и накарада, ваљда и ја имам права да се бројим у међусобном сабирању као и ови антологичари дотрајалих песника у Новом Саду. – Гања Викентије замахнутим качкетом муву с носа. – Изокренула се клима, зунзара усред зиме.

– Ја из перспективе мога шустераја видим само да је, у краткој временској интервалији, више антологичара него песника – одбруси шустер.

– Уосталом, шустеру туђих ципела, ја сам уважени члан, први до почасног, *Дружбе њо месџу њворбе* где се читају интимни псалми *како најрадно докусурџији најисано*. Ту не важе правила коме је суђено, него како је коме пресуђено, с печатом већим од твоје главе.

– Видим ја вас дојучерашње румене петокракане, преко ноћи сте се претворили у еванђелисте. Толико сте масовно замагљени да вам се ни обрве не виде од тамјана. Гледам ја, како да ми лева крштена ципела не превари ни десну некрштену у временском замршају.

Не прескачу дани тебе, него ти прескачеш ноћи, да би, опет, себе самога, као врабац угнездио у дане. Дани су обојени сатима, а сати кадикад наликују сивилу које очас забели снегом у, тамо неком, удаљеном огледалу. И шта би наша лица без огледала, макар она и водена била, у пролазу? Годишња доба лете са птицама. И очас се нађеш у јату облачних облина да с плаве висине угледаш конач стазе на штофаном зеленилу. И укаже ти се на том концу дугме, бело или црно, свеједно, о чијем раскопчавању и закопчавању си маштао од самог рођења. Сети се само раног детињства и како се дугме на затегнутом концу заврти и одсвира неку благодок рука материна затеже, тај исти конач са дугметом, на платну тек шивене очеве кошуље. Можеш мислити, дугме и конач, кошуља и очевина?! Некима то жмираво дугме личи на пун месец, а некеме се учини да је сунчани златник. И сад, како се коме привици, важно је да се оно котрља и да се живо креће, на концу, међу прстима, испод

крагне, ево, баш твоје кошуље са чијим рукавима се можеш и уцело фотографисати. Снимак је сведок и актер. Додирни га, то је твоје дугме, отпевај му нешто часно и поштено; не лажи, не прећути, немој да те убије покајничка несаница. *(Карирана свеска исписана руком шусџера Панџе Блокеја званој Перџла, варошкој шусџера који неће да буде њисац.)*

Пролеће зашло у лето. Дан натопљен млечном белином. Дуд украј куће разгранато широк. У позадини багремова стабла витешки рогата. У ракљама десног багрема црни се плетиво гнезда мудрог гаврана. Нисам сликар и не знам шта бих насликао на белом платну широког штафелаја?! На багремовом деблу укована потковица, а централно стабло се кочопери са српом и грабљама окаченим о закивну главу зарђалог ексера. Гуске се прејеле слатких дудиња и осуто шире крила... Ни да сикну од сласти и врућине. Да нису гуске, помислио би да су, од обиља светлости, ошамућени анђели. То би, описно, могао бити кућни детаљ Панте шустера, у варошком предграђу.

– Шпартао сам ја Европом од Бакинџемске палате до Кремља, уздужно и попречке, мој Туткаловићу. Слушао сам кад онај сат с торња на Црвеном тргу гонџира поноћ. И, гледао сам акробатске вратоломије циркуског артизма на сатним казаљкама. Видиш, на голо, гумирану сподобу, у поскоку изводи колут удесно, онда се нагло врати колутом левој страни мале казаљке, спрема велике у троскоку, која упира у деветку. Прислонивши се раменом уз велику казаљку, откачи са ње одложени шешир, уредно га накриви и намигне, уз шеретски осмех у позлати Сунца. Са каме-

не каддрме усликан је фотографском апаратуром Сергеја Лаврентијева, позирајући мени лично, *за усйомену и дуіо сећање*, јер дотични акробата је обавештен, да сам ја лично важно познати шустер из земље Србије, брале.

– И у чему ти видиш важност тих сподоба? – нестрпљив је Викентије.

– Полако, Викентије Туткаловићу, немој о’ма срцем на крај света. Тај акробата приказао ми се као Дмитриј Степашин, који генетски потиче од давног аскурђела Јове Степића, пореклом из Шапца и, замисли, наградио ме патикама чијим гуменим ђоновима је неутралисана земљина тежа, али ја се не усуђујем, ни са тако гласовитим патикама, изводити циркуске вратоломије. И, схватио сам, на трен, у пуној наглини, кад ми је дотични представио фотографског и књишког мајстора Сергеја Лаврентијева, да ја, иза Толстоја и Достојевског, у писању не могу бити ни до глежњева *Лолитије*, у описанију онога Владимира Набокова, писца чије белине гостинских астала памтим.

– Видиш, имаш ти црту, није да је немаш... – упадне Викентије.

– Него шта... Не шукетам ја у празно... Одела нам могу бити слична, али мере нису, има ту финеса. Није исто бити поп артиљеријског батаљона или црквени адмирал у парадној униформи на пустом острву. Тачно се зна у свакој отменијој вароши ко је коме ватрогасни официр, а шта о лево раме носи оџачар. Лекар те вазда дочекује огрнут белим мантилом; нема докторке без беле сукње. И где си ти видео, рецимо, пекара у црној блузи. Нема елктричара без гумених рукавица, као што нема ни кројача без игле и конца, маказе да прескочимо. Сваком занату, уз одело, припада и одређена мајсторска вештина. Лепо је мени казивао упокојени стихотворац Душко Трифуновић: *Писац*

је акробаџија сиротињске забаве, њајир и оловка, ња маневриши док ње не сџиине десџраија. Да, сваки почетак има своју букварску муку са првим насловним словом, а да стигнеш до последњег словног знака, ихахај, уз добру вољу и учитеља, устребаће ти много штошта и којечега... Док идеш кроз којекуде, мораш свакакве којештарије прогутати у схватању језикословне анатомије свеколиког ђонирања.

– Не разумем какве везе ја могу имати са тим твојим Сергејом Лаврентијевим и оним циркузанером Дмитријем Степашином?!

– Приповедам, а ти искуствено удени где ти годи. Тај еквilibрист Степашин свескарио је оловком као и ја, али није хтео, ни случајно, да се упише у књижевнике, ни по цену да га лично потпише спадало за усликавање Сергеј Лаврентијев, иначе потоњи мајстор и власник *Радионице џриповедних заврзлама*, у чијој утроби се уштивава наталожено памћење које нас присећа на минуло доба. Тако је, ваљда, и матори артиста, Дмитриј Степашин, претварао своје белешке у сатне сенке својих унучади.

Летња спарина. Подне. Скратиле се варљиве омаме и сенке. Сунчаница збунила Дмитрија Степашина. Преврнуо је старе кофере на тавану. Звирнувши у гавраново гнездо у крошњи јаблана, схватио је да од бележених свезака нема ни трага. Објашњава бику Потемкину, описно, картоном коричену бележницу, уз помисао, да је није, којим случајем, загубио у штали на рубу предграђа Николајева. Бик Потемкин безначајно блене у дркове Дмитрија Степашина да он, једноставно, није себи самом будала која дрсти туђе свеске. Преврнуо је јастуке и мадрац у спаваћој соби, али бележни-

це нема, и нема... Као да се сасушила са лањском копривом и испарила.

– Марусја, ниси ли ти случајно, с мојим прибелешкама потпаљивала цепкана дрва у шпорету, када си ономад кувала слатко од трешања?! – питао је венчану сапутницу Дмитриј Степашин.

– Ју, од толиких новина и блесавих аката, не мислиш, ваљда, да ћу са твојим ждралописом тако веселих умотворина потпаљивати ватру. Откад не чепркаш петловски по којекаквим кулама велеварошких сатова, Дмитрушка мој, ти си начисто заблесавио. Ех, ономад сам, у левој фиоци креденца, док сам слагала варјаче са кашикама и виљушкама, скроз на дну, угледала свеску... Можда су баш то те твоје жврљоке које тражиш.

Фирма је фирма, нема ту много да се приповеда иако знамо да је сваки занат златан. Нема поштеног лопова који ти ту чињеницу неће потврдити. И лажов зна да, чим се испод неке керефеке, потписно именом и презименом искаже, да је неко и нешто. Елем, лево, до рагастова улазних врата *Радионице њријоведних заврзлама*, ландара књига исписана глиненим плочицама. У стакленој тегли, на полици, нечији роман у праху боје куркуме. Порцеланска чаура мака набијена опијумом сонета са белом посветом Офелији, пре него што ће Шекспир књишки призвати Хамлета. У самој радионици су зашиљене писаљке, разбацане по мрким хоћлицама. Тим *стилу*сом се писало, некада давно, пре Гутенберга, рецимо, по дрвету премазаном воском. Мајстор Сергеј Лаврентијев, у једној од три стаклене кутије, чува књигу из древне Кине, исписану на бамбусовим дашчицама. Ту је и књига о шареном коњу који је, у нечијим магаре-

ћим годинама, постао краљ домаћих животиња... Од неког непознатог преписивача, доспела је из Рашке, и украшена је ћириличним словним сликама које и ноћу светлуцају и осипају се по памети видовитог читача као златници.

Чим ногом крочиш у ту кутију од занатске радње, загледаш се у јагњећу кожу по којој су исписане бајке тако живе да и тебе самог сањају чаробним словним знацима.

– У овој тегли прозирног стакла чувам књигу у праху – хвали се Сергеј. – Ту су уписане кулинарске вештине, прикупљене у препису мудрих књига, од Александрије до Националне библиотеке далеког Пекинга.

О пертлу Гуливерове ципеле окачено се клима Пинокио на чијем носу се сребрно тегли нит паучине. У дурбину заборављеног гусара господина Стивенсона дремуцак миш, а ту је и крезубо кормило потонуле лађе Робинсона Крусое. Из штофаног шињела Акакија Акакијевича, у ројевима, излећу мољци, које још увек искијава Николај Васиљевич Гогољ. Клепета крилцима лимени думбар. Ту је, у полумрачном куту радионице, квадратура, опет, лимене табле, коју је за добош, телеграфски, из Гдањска, поруцђено захтевао Гинтер Грас. На дну три усложене реченице, оловно тешке и растегљене, испале из Толстојевог романа *Рај и мир*, са белим дугметом беле лекарске кошуље Антона Павловича Чехова, уз коверте изгубљених и никада разаслатих писама Фредерика Шопена. На зиду широко растегљена земљописна карта Русије из XVII века са, у десном углу, уцртаним царем Петром Великим, мапа дубља по ширини и висини од небеског потопа.

И тако, зури у фотографије и рукописне талоге, розликастих фасцикли и фамилијарних албума, мајстор Сергеј Лаврентијев, очи му се свезале у чвор и никако да их развеже, док Дмитриј Степашин, с бочне стране, шири реченице

из рукописне бележнице. Он који, гле чуда, опет, не жели да буде писац. Мајстор се здао у размрсивање приповедних реченица из којих би могла репато израсти векер-књига да зврји као будилник кроз будућа разблудна времена. Поштено ће Сергеј откупити ту бележницу од Дмитрија Степашина и романескно је украсити својим именом и презименом понад наслова. Он тачно зна боју и растегљивост реченичног конца и иглу у чију ушицу ваља конач уденути са уочљиво јасним дугметом које штима уз рупицу приповедне кошуље у читалачком закопчавању и раскопчавању, да прича не буде гола од срамоте пред читаоцима, домаћим и туђим.

Мајстору се свезале очи у чвор и никако да их развеже, загледан у бележничку свеску Дмитрија Степашина, док овај гласно распричава, грлом и гестом леве руке у пуном заносу бележника који би, испричаним финесама да буде, бар за нијансу, бољи од мајстора чијој се литерарној вештини продајно нуди, мало сутра.

– И сад, чије је ту које дете, ко је коме отац, а ко је чија тетка са ујацима у дуету?! – пита се Сергеј, мајстор тесно скројених књига чувене *Радионице њриповедних заврзлама*. – Знаш, још из оних секундарно минулих времена када сте увежбавали акробатске фазоне, као већ уважени сајција, на казалькама црквених сатова, да су то ваши унуци, Захар и Михаило, у описанију, само... Има ту неких замршаја како јуче баш и није тако било, а опет, јесте у маштовитим лажима вешто изокренуто. Знате, лаж уме очас да се претвори у скамењену истину.

О чивилук окачен пар дубоких ципела, и ђонови се отрцали од далеких пешачења. Пертле некако усукане. На излизаним потпетицама кожних ђонова печатни иницијал господина Гуливера. Ту, лево, изнад писаћег стола Серге-

ја Лаврентијева, штрчи ексер са окаченом фотографијом у боји бајковитог *Јарца живодерца* из Херцеговине, уз дво-глед Томаса Мана који је радознали писац купио у Њујорку.

Ма у које доба дана да оком зађеш у ову шарену радионицу, угледаћеш црног дрвеног коња, до болног сјаја угланцаног личним прстима Бобија Фишера у матирању Бориса Спаског 1972. године, у Рејкјавику. Осмехнуће ти се, успутно, бели лауфер, чувеног српског шаховског велемајстора Светозара Глигорића. И ти шахисти су чамотно загледани у широком отворени прозор *Радионице њријоведних заврзлама*, као да очекују трећег јахача *Ајокалийсе* који ће, са маском на лицу, банути издалека.

У зидној ниши три finely скројене браве кућних врата Ивана Карамазова. На левим собним вратима пише: *Клавирска соба Евџенија Оњеџина*. Централним вратима кривудају слова: *Лирски узнемири Александра Серџејевича Пушкина њосвећени Карађорђу*. Десна врата, крупним словним знацима, означавају *Мрђиве душе* комичног очајника Николаја Васиљевича Гогоља.

Урамљени пакпапир. На пакпапиру су крокирани лавови оловком Јоване Литричин из Башаида. Средњи лав се ту нашао из дивље песме Душана Радовића, некако гриват и страшно накомстрешен, само што не рикне из тиграстог мачора осликаног руком Настасје Писаревне. Леви лав из басне Ивана Крилова намигује шармантно осмехнутом лаву који се ту нашао описно жут и прецртано избачен из књишке странице господина Езопа да чами у *Фуџошком њарку* Банкарла Писароа, Италијана руског порекла, са давно запарложеним српским генима, понетим из Визића. Мајстор чува у фиоци ноћног ормарића кутију шибица коју је Бранислав Нушић, алијас Алкибијад, правописно уприличео у *Ауџодиоџрафији*. На летећем ћилиму из *Хиљаду* и